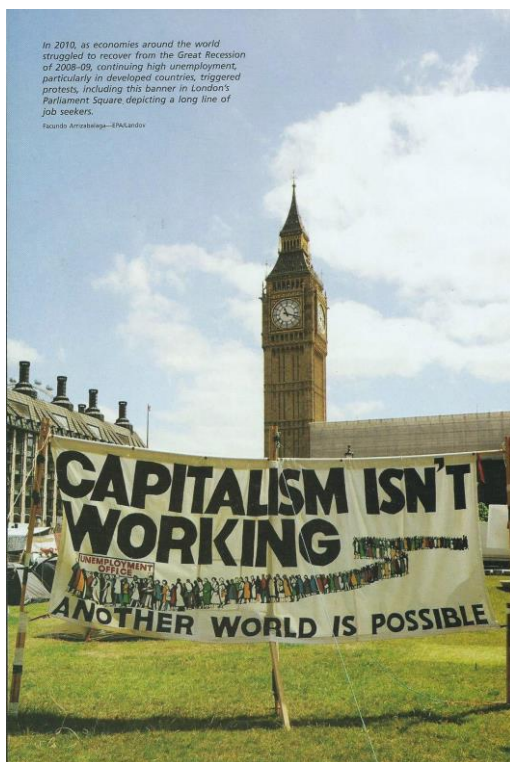

EKO ODRŽIVA ZAJEDNICA i naseljavanje: drugačiji svijet je moguć

Uloga prostorno urbanističkog i krajobraznog planiranja za eko održivu budućnost

Brittanica: Events of 2010

Autorovo pristup održivoj zajednici zasniva se na dugogodišnjem iskustvu rada u Nigeriji (Chief Architect u Federalnom ministarstvu javnih radova u Lagosu i u dva navrata UNESCO konzultant na reformi nigerijskog obrazovanja).

Autorovo iskustvo pokazuje da je afrička proširena obitelj glavni faktor vitalnosti afričkog društva, solidarnosti, kohezije i socijalne sigurnosti. Samoubojstvo je u najmnogoljudnijoj državi Afrike nepoznato. (Na sličnim se načelima i učenju Konfucija zasniva i dugovječna kineska civilizacija.)

Napomena: Gore je izvod iz teksta *Drago Muvrin: Prostorno, urbanističko i krajobrazno planiranje* tiskanog u dva broja *Glasa narodne diplomacije* pisanog kao prijedlog Saboru i Vladi o prioritetu životnog prostora za gospodarsku i demografsku revitalizaciju zapostavljene lokalne zajednice i zavičajne obitelji. Časopis se dostavlja Saboru, Vladi, Županijama i Ambasadama, pa se može očekivati da će taj prijedlog netko i razmotriti. Tome bi pomogao interes osviještenih struka koje bi trebale biti odgovorne za životni prostor, ali su, nažalost, sputane regulativom planiranja, građenja i zaštite prirode. Interes brojnih kineskih delegacija za iskustva drugih bio je poticaj da sami sebe bolje upoznamo. Primjere o stanju kaosa u prostoru prate prijedlozi rješenja koja mogu potaknuti poduzetničku inicijativu za osnivanje malih obiteljskih turističko poduzetničkih naselja uz preduvjet da im zakoni i regulativa to omogući.

Članovi iste obitelji mogu izabrati različite religije, ali vjera u pretke obogaćuje osjećaj zajedništva i prenosi ga na odgovornost za potomstvo; njihova pripadnost proširenoj obitelji osnova je njihova identiteta.

Tehnološki nerazvijena afrička ruralna zajednica razriješila sve dileme koje se tiču obitelji, jednakosti, rodne i spolne ravnopravnosti, a nigerijska država i dileme raspolaganja zemljištem ili vlastitim životnim prostorom - prema ustavu koji smatra da zemljište, kao i zrak, pripada onima koji ga koriste.

Sadašnje stanje

Uobičajeno se govori o financijskoj nepismenosti, o socijalnoj nepismenosti, tehničkoj nepismenosti. Zaboravlja da je najveća prostorna nepismenost - s posljedicom gubitka osjećaja za teritorijalnu pripadnost i životni prostor (eco-oikos), dom ili stanište obitelji - najsudbonosnija, najvažnija i dugoročno nenadoknadiva. Pripadnost korijenima, domu i zavičaju, obitelji i zajednici neizbrisive su biološke i prostorne komponente identiteta.

Prostorna nepismenost

Samoraseljavanje i izumiranje

Prostorna nepismenost preseljava populaciju - marketinški dobrovoljno samoraseljavanjem - u rezervate stanovanja i izumiranja - u posljednju stanicu na putu bez povratka. Red u prostoru je preduvjet svakog razvoja i samozapošljavanja, dok **prostorna nepismenost i kaos** u prostoru to onemogućavaju. Tako se ubrzava demografsko izumiranje lokalne zajednice. Neosvijesteno se održava običajno i ozakonjeno pravo dioba nasljedstva do neupotrebljivosti; ono dugoročno onemogućava povratak i korištenje zemljišta ili demografsko gospodarsku revitalizaciju životnog prostora zavičajne obitelji i lokalne zajednice. To se zove napretkom, kozmopolitizmom ili globalizacijom.

Kako prevladati postojeće stanje?

Lokalna infrastruktura planiranja

Kakvo bi bilo obrazovanje ili zdravstvena skrb kad bi lokalna samouprava - nemoćnih i raseljenih općina ili malih gradova - bila zakonski obvezna da donosi generalne planove obrazovanja ili zdravlja - bez učitelja, nastavnika i liječnika - bez škola, bez ambulanata i bez ljekarni - kao što je danas obvezna da donosi GUP-ove, Generalne urbanističke planove, bez upotrebljivih kartografskih podloga (geodetskih i katastarskih karata) - bez **prostornog programa ili projektnog zadatka** (uobičajenog za mnogo jednostavnije građevine ili projekte)

Prostorni program

Korištenje zemljišta i obrazovanje Anonimni javni natječaji Kartografske podloge

- Održavanje i stjecanje navika korištenja zemljišta počevši sa obrazovanjem;
- javni i anonimni arhitektonsko urbanistički natječaji za prostorno obrazovanje;
- kartografske podloge, geodetske i katastarske, adekvatnog mjerila 1:500, 1:1000;
- **prostorni program** za prostorno urbanističke i krajobrazne planove eko održivog naseljavanja

Eko usmjereni razvoj

Prostorni program *Eko usmjereni razvoj* pozvan je i predstavljen 1996. na savjetovanju europskih nevladinih udruga u Toulousu. Savjetovanje je bilo posvećeno temi održiva razvoja europskih planinskih područja (u hrvatskom slučaju i krških)

Eko usmjereni razvoj predstavio se u tjednu planete Zemlje 2002. sa temom *Eko poduzetništvom i naseljavanjem do kvalitete življenja i održiva razvoja lokalne zajednice na resursima prostora* koji je stavljen na Internet kao program za *Drugačiji svijet je moguć*.

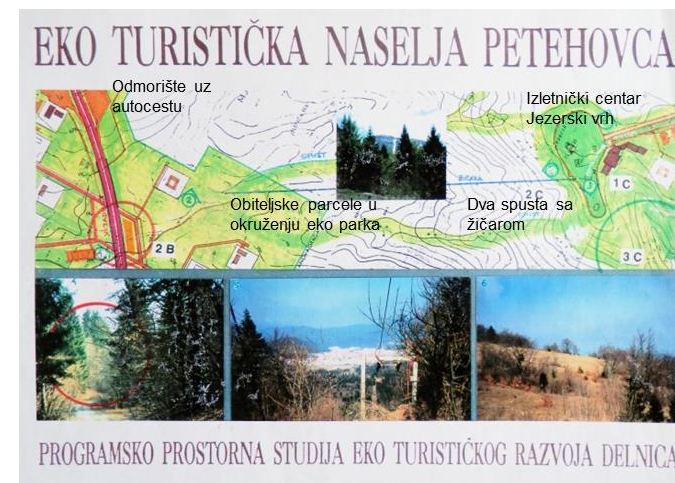
EUR - EKO USMJERENI RAZVOJ – domu usmjereni razvoj, ECO UNIVERSAL REVIVAL

Program *Eko usmjereni razvoj* poslan je na natječaj Matice Hrvatske za *Hrvatski nacionalni program* u jesen 1992. Istoimeno savjetovanje održano je u srpnju 1993. u Otvorenom sveučilištu uz sudjelovanje stotinjak znanstvenika. Sljedećih godina istoimeni časopis *EUR, Eko usmjereni razvoj, domu usmjereni razvoj* objavljuje radove sa savjetovanja.

Eko usmjereni razvoj je pozvan i predstavljen 1996. na savjetovanju europskih nevladinih udruga u Toulousu posvećenom temi održiva razvoja europskih planinskih područja (u hrvatskom slučaju i krških) kao *Eco Universal Revival*.

Eko usmjereni razvoj predstavio se u brojnim međunarodnim i domaćim savjetovanjima, a u tjednu planete Zemlje 2002. tekstom *Eko poduzetništvom i naseljavanjem do kvalitete življenja i održiva razvoja lokalne zajednice na resursima prostora* koji je stavljen na Internet kao program za *Drugačiji svijet je moguć*.

Gore desno: Izvod iz programske studije *Eko turistička naselja Petehovca* pokazuje odmorište na autocesti, spust i žičaru do izletničkog centra na Jezerskom vrhu; **Gore lijevo:** Naslovnica časopisa EUR, posvećenog održivu razvoju europskih planina; **Desno:** Naslovnica prvog broja časopisa EUR, 1/1994. sa pogledom na skijališta na padinama Jezerskog vrha – nesuđenog republičkog rekreativnog centra.

Prostorni program Eko održiva razvoja

Home is a place where when you have to go there they have to take you in. (World Book Dictionary) - Dom je mjesto u kome te prihvaćaju kad se moraš vratiti.

EKO USMJERENI RAZVOJ
EUR

ECO UNIVERSAL REVIVAL
DOMU USMJERENI RAZVOJ - HOME ORIENTED DEVELOPMENT

STRATEGIJA - STRATEGY **KONCEPT - CONCEPT** **SYSTEM - SUSTAV**

OD KULTURE I EKONOMIJE NASILJA KA KVALITETI ŽIVLJENJA I EKONOMICI RAZVOJA

FROM CULTURE AND ECONOMY OF VIOLENCE TO QUALITY OF LIFE AND ECONOMY OF DEVELOPMENT

Koncept strategije održiva razvoja polazi od opstojnosti najmanje cjeline sustava koju dom obitelji predstavlja. Dom je ishodište eko susjedstva i poduzetništva, uvjetne samodostatnosti i opstojnosti u okruženju eko vrta i eko parka - izraz nenasilja prema prirodi i primjer organizacije životnog prostora. Malo naselje objedinjuje eko poduzetništvo zavičajne obitelji, uravnotežujući zaštitu okoliša i razvoj. Na tom se tlu kvalitet življenja poboljšava i održava. Okoliš i zemljište su najvrijedniji razvojni resursi lokalne zajednice, koji se planiranjem pretvaraju u trajnu lokaciju kvalitetnog življenja, jedini proizvod rada čija se vrijednost povećava protokom vremena i smišljenim korištenjem.

Concept of strategy of sustainable development assumes survival of the smallest entity of system represented by family home within local community. The home is a place of eco neighbourliness, relatively self-sufficient to survive within eco garden and eco park - an expression of non-violence towards nature and a model of living space organization. Small settlements reconcile eco entrepreneurship with development and protection of environment. Altogether provide soil on which quality of life grows and sustains. Environment and land are lasting resource of local community which environmental planning transforms into permanent place of living, the only product of work whose value increases by time and proper use.

Strategija održiva razvoja je smišljeni razvoj lokalne zajednice i doma obitelji optimalnim korištenjem životnog prostora i zemljišta, najvećih i najtrajnijih resursa rasta i kvalitete življenja, evolucije i opstojnosti živog svijeta.
Strategy of sustainable development is development of local community and family home by appropriate use of living space and land, the largest and lasting resource of growth and quality of life, evolution and survival of living world.

(1) *Strategija, koncept, sustav* na naslovnici deplijana (gore) su ključne riječi kojima je *Eko usmjereni razvoj* opisao Prof. Emeritus Dr. Slavko Kulić 1996.

Eko usmjereni razvoj je sustav, koncept i strategija (1) eko održiva razvoja. To je sustavski pristup strategiji ekološki i socijalno održivog razvoja lokalne zajednice. Kancerogena globalistička urbanizacija gubi osjećaj sklada s prirodom, mjerilo ravnoteže i tako ugrožava vlastiti opstanak. Lokalizacija razvoja uspostavlja ravnotežu i podržava cjelovit razvoj počevši od obitelji čije *domaćinstvo četiri generacije* (2) - u slijedu naraštaja - simbolizira lokalnu zajednicu. Eko održivi razvoj počinje s obrazovanjem i stjecanjem navika korištenja i zemljišta, trajnih, najvećih i obnovljivih resursa životnog prostora, prirodnog staništa čovjeka (*oikos*, eko – kuća, stanište) korištenjem zemljišta, pomirenjem naraštaja, čovjeka i prirode.

Dom obitelji ili neke druge životne zajednice, na istoj lokaciji i površini bar 1 ha omogućuje odgoj i stjecanje karaktera i dobrih navika, produktivnije i smislenije starenje sve dugovječnije populacije, stanovanje i rad, radno mjesto barem jednog nasljednika u okolnostima sve nesigurnije stalne zaposlenosti. Površina parcele predviđa štedljivije generacijsko i kvalitetnije življenje i rast kroz **faznu izgradnju**, eko poduzetništvo, **samozapošljavanje i vrtlarstvo**. (3) Omogućuje smještaj za turiste i povremeni boravak ili povratak raseljenih članova obitelji po načelu *umirovljenja na mjestu rođenja i odrastanja*.

Eko poduzetničko naselje, eko susjedstvo četiri generacije je naseljavanje po ekološkim načelima moguće čak i na jalovom zemljištu, stvaranjem tla i dovoženjem humusa; omogućuje decentraliziranu proizvodnju solarne energije i samodostatnost u proizvodnji zdrave hrane.

Eko park (3) je cjelovito područje planirano po eko regulativi koja stvara uvjete za dugoročni razvoj i suživot s prirodom. Podrazumijeva sređivanje zemljišnog posjeda, prostorno urbanističko i krajobrazno planiranje i održavanje krajolika, naseljavanje počevši od eko povrtnjaka do obiteljske palače, uz zaštitu bioraznolikosti i kulturne raznolikosti, te revitalizaciju i opstanak zapuštene i napuštene lokalne zajednice koju veliki gradovi demografski iscrpljuju, njezin životni prostor zanemaruju, tlo, vode i okoliš zagađuju i time vlastitu opstojnost i napredak šire zajednice otežavaju i ugrožavaju. Podrazumijeva se da je lokalna samouprava za to profesionalno osposobljena.

(2) Sinonim za lokalnu zajednicu, nadahnut predavanjem Maharishi Mahesh Yogija, izraz koji su njegovi sljedbenici izbacili iz njegova izlaganja 1990.

(3) Ruska vlada je 2003. donijela *Uredbu o privatnim vrtovima (Private Garden plot Act)* u kojima se uzgaja više od 40% hrane prema objavi na Facebooku. Britanski krunski princ Charles piše knjigu o svojem organskom vrtu. Prva dama Michelle Obama svojevremeno je na Facebooku objavila snimku o vrtu *Bijele kuće* sa srednjoškolicima koji joj pomažu. Melaniji Trump porasla je popularnost kad je nastavila održavati vrt *Bijele kuće*. Prema *National Geographic-u* iz 1993. 80% američkih obitelji bavilo se vrtlarstvom u slobodno vrijeme zbog ekonomskih razloga i svijesti o zdravoj hrani. (U nas su popularnija lovišta na privatnom zemljištu!)

(4) Ekopark je naziv koji je arh. Marijan Vejvoda izvorno koristio za program revitalizacije na otoku Cresu. Ovdje se odnosi na krajobrazno uređeno obiteljsko eko poduzetničko i turističko naselje – *eko susjedstvo četiri generacije*.